

Hallitussihteeri Pekka Paaermaa

VALTIONEUVOSTON ASETUS EU:N DIGITAALISEN KORONATODISTUKSEN KANSALLISEN KÄYTÖN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 §:N MUUTTAMISESTA**1. Tausta ja valmistelu**

Valtioneuvosto antoi 28.11.2021 koronavirusepidemian kiihtymisen johdosta tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa tarkoitettujen valtioneuvoston asetukset, joilla rajoitetaan koronatodistuksen edellyttämisestä mainitun pykälän 2 momentissa säädettyjä oikeusvaikutuksia (1296 ja 1297/2021) silloisilla epidemian leviämisalueilla. Hallituksen suositusten mukaisesti viranomaiset ovat myös arvioineet ja ottaneet laajasti ja täysimääräisesti käyttöön tartuntatautilain mukaisia epidemiantorjunnan keinoja.

Asetuksen muutoksesta pyydettiin lausuntoa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus totesi lausunnossaan 26.01.2022, että se puoltaa sitä, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisellä ei voisi vapautua tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n nojalla määrätyistä rajoituksista.

Asiassa on otettu huomioon Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen epidemiatilanteesta 26.1.2022 antama lausunto. Laitos katsoo, että koska täysikään rokotussarja ei täysin estä tartunnan saamista rokotteen saaneilla, mahdollistaisi koronapassin käyttö tällä hetkellä edelleen epätarkoituksenmukaisella tavalla runsaan määrän henkilöiden välisiä kohtaamisia ja kontakteja merkittävän riskin ympäristöissä (s. 4).

Kiireellistä asetusehdotusta, jossa asetuksen voimassaoloaika jatkettaisiin 15.02.2022 asti, ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa (VNOS 30 §).

2. Nykytila ja sen arviointi**2.1 Nykytila**

Epidemiologinen ja palvelujärjestelmän tilannekuva, uuden virusmuunnoksen muodostama uhka sekä rokotusten vaikutus epidemian kulkuun ja palvelujärjestelmän kestävyteen on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetyssä muistiossa.

Kahden viimeksi kuluneen viikon aikana (viikot 2–3) uusia koronatartuntoja ilmaantui Suomessa noin 1 960 sataatuhatta asukasta kohden, kun edellisten kahden viikon aikana (viikot 52–1) ilmaantuvuus oli noin 1 840 sataatuhatta asukasta kohden. Viikolla 3 todettiin yli 52 100 uutta koronataapausta, mikä on noin 5 000 tapausta vähemmän kuin edellisellä viikolla, jolloin tapauksia noin 57 000. Useimmilla alueilla laajasta testauksesta on luovuttu, jolloin tarkkaa tietoa tartuntamäärästä ei tässä epidemiatilanteessa ole mahdollista saada. Viikolla 3 tehtiin yli 164 000 testiä, ja testatuista näytteistä oli positiivisia 31 %. Testimäärien takautuva päivittyminen huomioiden määrät ovat samaa luokkaa kuin edellisellä viikolla.

On huomattava, että tartuntoja todetaan tällä hetkellä edelleen hyvin paljon, mikä aiheuttaa viivettä tartuntojen rekisteröitymisessä. Lisäksi testauksen kuormittumisen ja muuttuneen ohjeistuksen myötä testaukseen pääsy ja/tai hakeutuminen vaihtelee alueittain. Lisäksi lieväoireiset, kotona sairastetut infektiot ja kotitestein osoitetut tartunnat eivät näy rekistereissä. Tämä vaikuttaa epidemian tilaa kuvaaviin lukuihin, kuten tartuntojen ilmaantuvuuteen ja positiivisten näytteiden osuuteen kaikista testatuista näytteistä.

Havaitut koronatartunnat ovat lisääntyneet voimakkaasti omikronmuunnoksen leviämisen myötä. Nyt rokotetuilla havaitaan tartuntoja lähes samoilla ikäryhmäkohtaisilla ilmaantuvuuksilla kuin rokottamattomilla. Rokotteen kolmosannoskaan ei näyttäisi oleellisesti vähentävän tartuntojen ilmaantuvuutta. Toisaalta myös rokottamattomilla

tartuntojen ilmaantuvuuden nousu on jyrkentynt. Rokotetehon alhaisuus omikrontartuntaa vastaan tarkoittaa, että rokotetut ovat muutamien viikkojen kuluttua rokottamisesta suunnilleen yhtä alttiita omikrontartunnalle kuin rokottamattomatkin, eikä rokottamalla juurikaan voida vaikuttaa omikronin kohdalla tartuntojen leviämiseen väestötasolla. Suuri alttiiden määrä yhdessä omikrontartunnan nopeasti kehittyvän tartuttavuuden kanssa vaikuttavat siten, että tartunnat todennäköisesti nousevat edelleen ja käyvät väestön läpi nopeasti – ennemmin muutamissa viikoissa kuin muutamissa kuukausissa.

Viimeksi kuluneen kahden viikon aikana (viikot 2–3) covid-19-tapauksia on havaittu suhteellisesti eniten rokottamattomilla 12–49-vuotiailla (noin 3 300–5 400 tapausta / 100 000 asukasta). 25.1.2022 alle 40-vuotiaiden ikäryhmässä toisen rokoteannoksen kattavuus oli edelleen alle 80 %, kun se 40–64-vuotiailla ylitti 80 % ja yli 65-vuotiailla ylitti 90 %. 55 vuotta täyttäneistä yli 60 % oli saanut kolme rokoteannosta. Kaiken kaikkiaan 18 vuotta täyttäneessä väestössä toisen rokoteannoksen kattavuus oli 84 % ja kolmannen annoksen kattavuus 50 %.

Taulukko 1. Suomessa todetut covid-19-tapaukset viikoittain, ilmaantuvuus 14 vrk ajanjaksolla koko väestössä ja rokottamattomilla sekä covid-19-testien lukumäärä ja positiivisten näytteiden osuus viikoittain.

Viikko	Ajanjakso	Covid-19-tapaukset	14 vrk ilmaantuvuus / 100 000 väestö		Testien lukumäärä	Positiivisten testitulosten osuus
			Koko väestössä	Rokottamattomilla		
3	17.-23.1.	52 111	1 960	2 880	164 260	32 %
2	10.-16.1.	57 011			188 790	30 %
1	3.-9.1.	58 032	1 840	2 060	201 060	29 %
52	27.12.-2.1.	44 091			172 459	26 %

Alueet ovat arvioineet epidemiatilanteensa 26.01.2022 seuraavasti:

Leviämisalueiden tunnusmerkit täyttyvät kaikilla 21 alueella:

Ahvenanmaan maakunta sekä Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Itä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen arvio kyseisten alueiden epidemiatilanteesta eivät poikkea alueellisten yhteistyöryhmien omista arvioista.

2.2 Nykytilan arviointi

Aiempien epidemiaa torjuvien toimien vaikutukset, uusien rajoitustoimien toteuttaminen, yleisötilaisuuksien ja yleisten asiakas- ja osallistujatilojen rajoittaminen sekä sen merkitys epidemian leviämisen kannalta samoin kuin THL:n koronatodistuksen oikeusvaikutusten rajoittamiseen liittyvät lausunnot 20. ja 27.12.2021 on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitettyssä muistiossa. Valtioneuvoston asetuksilla 1296 ja 1297/2021 toteutettiin 28.12.2022, asetuksella 3/2022 toteutettiin 6.1.2022 ja asetuksilla 5/2022 ja

6/2022 toteutettiin 11.01.2022 rajoitustoimia, jotka edelleen 26.01.2022 selvästi täyttävät tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetty edellytykset.

3. Ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksilla 1296/2021 ja 1297/2021 on säädetty, että EU:n koronatodistuksen käytöllä ei epidemian leviämisalveilla voi vapautua viranomaisten tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n nojalla määräämistä rajoituksista. Pohjois-Karjalan ja Itä-Savon sairaanhoitopiirit lisättiin asetuksen 1 §:n 3 momenttiin asetuksella 1373/2021. Ahvenanmaan maakunta lisättiin asetuksen soveltamisalan piiriin asetuksella 3/2022. Kainuun maakunta lisättiin asetuksen soveltamisalan piiriin asetuksella 6/2022. Asetus on voimassa 31.01.2022 saakka. Epidemiatilanteen ja sairaanhoidon tarpeen yhä jatkuessa valtioneuvostolle esitetään, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen väliaikaista rajoittamista jatkettaisiin 15.02.2022 asti. Tämä tarkoittaa, että asetuksen 2 §:ää muutettaisiin pidentämällä voimassaoloaikaa 15.02.2022 saakka. Rajoitus toteutettaisiin muuttamalla asetuksen 1297/2021 2 §:ää, sellaisena kuin se on asetuksessa 6/2022, 1.2.2022 lukien.

4. Esityksen vaikutukset

Yleisötilaisuuksien järjestämiseen sekä yleisölle avoimiin asiakas- ja osallistujatiloihin kohdistuvia rajoituksia, rajoitusten vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä taloudellisia vaikutuksia on käsitelty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitettyssä muistiossa.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset kohdistuvat niihin alueisiin, jotka lisättäisiin asetuksen soveltamisalaan. Sääntelyn kohteisiin kohdistuvien rajoitusten negatiiviset vaikutukset johtuvat osaltaan nyt ehdotetusta asetuksesta, mutta pääosin vaikutukset syntyvät kuntien ja aluehallintoviranomaisten päättämistä yksityiskohtaisista rajoituksista ja velvoitteista.

5. Sääntelyn välttämättömyyden arviointi

Valtioneuvoston asetuksilla säädettyjen rajoitusten - samoin kuin asetukseen nyt esitettyjen muutosten - tulee täyttää tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetty välttämättömyyden edellytykset kyseisenä ajanjaksona sekä kyseisillä alueilla. Valtioneuvoston on lisäksi tarkoin seurattava asetuksen ajantasaisuutta ja se on välittömästi kumottava, jos rajoitukselle säädetty edellytykset eivät enää täyty.

Rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus vallitsevassa epidemiatilanteessa 15.02.2022 saakka on perusteltua, jotta epidemian leviämistä saadaan ehkäistyä ja samalla turvattua sairaanhoidon palvelujen riittävyys asianmukaisella tavalla. Koronatodistuksen käytön rajoittamista on perusteltua pidentää, ottaen huomioon, että täysikään rokotussarja ei täysin estä tartunnan saamista rokotteen saaneilla. Koronatodistuksen käyttö mahdollistaisi tällä hetkellä edelleen epätarkoituksenmukaisella tavalla runsaan määrän henkilöiden välisiä kohtaamisia ja kontakteja merkittävän riskin ympäristöissä. Näin ollen on perusteltua, ettei EU:n digitaalisen koronatodistuksen käytöllä voida nykyisessä epidemiatilanteessa turvata ihmisten terveyttä sekä samalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyttä yhtä tehokkaasti kuin tartuntatautilain mukaisilla muilla rajoitustoimenpiteillä. Kaikki Suomen alueet olisivat asetuksen soveltamisalan piirissä. Soveltamisajan pituus olisi kaikilla alueilla voimassa yhdenmukaisesti. Muistiossa on todettu, että hallitus varautuu nyt suorien ja välttämättömien rajoitustoimista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tilanteen edellyttämällä tavalla. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut, että jatkovalmistelussa linjataan pikaisesti korvausten toteuttamistavasta erityisesti yritysten kustannustukilainsäädännön (sulkemiskorvaus, rajattu kustannustuki), työttömyysturvan sekä tapahtumien (mukaan lukien kulttuuri ja urheilu) peruuntumisen osalta. Lisäksi jatketaan koronatilanteesta johtuvien suorien kustannusten korvaamista viranomaisille täysimääräisesti. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi yritysten määräaikaisesta kustannustuen annetun lain 5 a §:ää (sulkemiskorvaus) ja 5 e §:ää (matkailu- ja ravintola-alan sekä tapahtuma-alan yritysten ja liiketoimintarajoitusten alaisten yritysten kustannustuki).

Edellä esitetyin perustein ehdotuksen on arvioitu täyttävän laissa säädetyt välttämättömyyden vaatimukset. Lisäksi ehdotuksen hyötyjen ja haittojen laaja-alaisen arvioinnin jälkeen siinä säädettävien rajoitusten on arvioitu edelleen olevan oikeasuhtaisia.